Ч. 78. Чернівці, неділя дня 3. (16.) липня 1905 р. Рочник XXI.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і неділї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Реклямациї неопечатані вільні від оплати почтової.

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік	20 К.	— с.
„ пів року	10 „	— „
„ чверть року	5 „	— „
„ місяць	1 „	70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Із кінцем шкільного року.

(X) Рік шкільний скінчений.... Миттю пустїють школи і розпочинає ся школярска мандрівка на села. Розпочинає ся для шкільної молодїжи час добре заслуженого відпочинку, час покріплюваня своїх сил молодечих, виснажуваних цїлорічною працею, яку приходить ся сповняти нераз — от як у нас — серед незвичайно прикрих обставин. Добиватись красшого засобу зханя, лїпшого кусня хлїба, приходить ся у нас шкільній молодежі прямо серед холоду і голоду і то в буквальнім того слова значіню... Та конець року шкільного важний не лиш для шкільної молодїжи, для якої він звичайно рівнозначний, із поступленем о один щебель висше по драбині офіцияльної просьвіти, важний він не лиш для професорів, для яких настає час свобідний від визначуваня кляс, бо до сего зводить ся дуже часто їх роля у нинїшній школї, але важний і для цїлої нашої суспільности. Школи берегти нашому народови, як ока в голові, бо се головне жерело просьвіти, в якій лежить єдина запорука нашої красшої будуччини; се єдине оруже до побореня темноти, із якою в невідлучній парі неправда, якою пронизані обставини, які мусить терпіти наш нарід. Є чимало гіркої історичної іронії в положеню нашого шкільництва, за яким побивав ся наш нарід у всї часи, як тільки міг проявляти на верх свою волю, от як в сьвітлї часи козаччини. Тимчасом нам пролетарям серед европейских народів приходить ся знести і в сїй справі всї злидні, приходить ся із величезною неповоротною затратою національних сил усувати важкі колоди, які нам поставили ласкаві „культурні“ сусїди і „опікуни“ в добуваню просьвіти. Ось і нинї на початку двайцятого столїтя gros нашої нациї під обухом російского абсолютизму лише не спромоги вчити ся у своїй мові навіть у народній школї. І коли від могутнїх ударів революциї захитало ся царство тьми у всїх основах, коли сиплють ся обіцянки і концесиї всїм російским народам, то наш тьмою сповитий нарід, лишений сьвідомої інтелїґенциї, яку затроїла московска блекота і нинї не має нїякої певної запоруки на україньску народну школу. Ба, ще й до нинї не діждали ся Українцї знесеня указу із 1876 р., який остане на віки постидним клеймом самодержавних обрусителїв!... Одначе треба числитись із тим фактом, що заказ сей в нинїшну пору, як україньскі села позасипувано нелеґальною лїтературою головно Революцийної Україньскої Партиї, має вже майже ілюзоричне значінє. Заревож ґенерального страйку на Вкраїнї із усїма єго консеквенциями хиба всилує самодержавне російске правительство (як воно до того часу дотриває) і до формального знесеня указу із 1876 р. і до україньскої школи і т. д. Чого не випросили своїми резолюциями умірковані україньскі інтелїґенти-культурники, які поза формально національними концесиями про нїчого й не мріли, того добють ся україньскі революціонери, які власне — як то кажуть — національні постуляти вважали, а по части і тепер вважають „неістнуючим питанєм“.

Не меньше погано виглядає наше шкільне дїло під оком конституциї, якою користують ся немадярскі нациї в Угорщинї. Школи є там тільки на те, щоб як найшвидше збридити школярам свою рідну мову макаронїчним язичієм, якого вчать у школї, та щоб як найшвидше обернути дїтвору в Мадярів, розуміеть ся коштом властивого засобу зханя. Про науку рускої мови в угорских школах середних і висших — нема й мисли.

В парі з тим іде майже цїлковита недостача сьвідомої рускої інтелїґенциї на Угорщинї. Недавно пороблено почини до запомаганя руских студентів, та їх національну приналежність становить на зверх єдино гр. кат. віроісповідане! А поки що угро-руский селянин лишений просьвіти у своїй мові, лишений своєї інтелїґенциї, грязне в темнотї, що раз більше запутує ся в тенетах визискувачів, прямо гине під зглядом економічним і деґенерує ся, бо не хотячи зносити благословеньств угорского раю, втїкає за море. Та угорскі загорілцї не годні зрозуміти, що з них були-б гарні й продуктивні горожани, як би не роблено їх предметом безцеремонної мадяризациї, одначе зрозуміти се їм конче треба, бо до нинїшної днини намножилось сила фактів, за які прийде ся стануги Уграм до борби із немадярскими нациями і то вже в недалекім часї.

Галичина — се кубелечко шляхотско-польских птиць, на яких господарку примкнуло очи австрийске правительство — надто нам на очах, щоб ще раз наводити ворожі затїї, якими угощують нас польскі правлячі круги, спиняючи на кождім кроцї просьвіту руского народу навіть проти волї Відня, vide одисея із станиславівскою ґімназиєю.

У нас, на Буковинї народна просьвіта завдяки людий, які стоять у єї керми, робить поступи будь що дудь дуже гарні. За те школи середні, які мають нам виховати нову руску інтелїґенцию, не можуть нас рішучо вдоволити. Завдяки системі, яка там панує супроти нашої молодїжи, завдяки ґерманїзацийним забагам, завдяки нещасному утраквізмови паде там рік річно руска молодїж цїлими гекатомбами. А щоб нас нїхто не посудив о голословність підносимо, що при сегорічній клясифікациї не осягнуло своєї цїли в ц. к. II. себто в рускій ґімназиї в Чернівцях, загалом **поверх 42 проц.** учеників. І се приневолює нас заняти ся близше сею справою.

(Конець буде).

Справи краєві.

Акция руских послів супроти аґрарного руху. Страйковий рух, який проявляє ся спорадично тут та там на Буковинї, не довів досї нїгде до острійших забурень помимо цькованя всяких тевтоньских і нетевтоньских клеветників, які радіб вже зловити якусь рибку у мутній водї. Страйкуючі йшли всюди леґальним шляхом, також закона придержували сь і наші політичні власти, інтервенїюючи в поодиноких случаях між дворами а страйкуючими, через що скріплювало ся довіре властий у населеня. Певним кругам, які навикли до безправства, се одначе не в смак, вони раді конче йимити ся насильних средств; конституцийні постанови, які дозволяють свободу страйків, їм не на руку, тож хотять ввести в рух проти визискуваного мужицтва небезпечний чинник террору з гори. Ось на послїднім народнім вічу Русинів піднесли мужики справу, що дідичі і посесори кіцманьского, заставнецкого і в части черновецкого повіта утворили змову в цїли відкиненя інтервенциї властий на случай страйку, а на страйк робітників ухвалили відповісти спроваджененм чужих робітників. В виду сего пос. Пігуляк, Смаль-Стоцкий і Н. Василько ходили іменем клюбу руских послів до правительственного управителя ради.

Кость Ганусенко.

Весїлє...

Сидїли при столї. В бічній комнатї грала музика сумної... Сумна мельодия, що лила ся із струн скрипок, мішала ся з веселим криком та сьміхом гостий і з цорканем тарелїв, вилок та склянок. Поміж столи увихали ся дружби і дружки, обслугуючи гостий...

А музика все тягнула своєї...

Молода говорила з батьком, а молодий глядїв апатично наперед себе...

Та музика звернула його увагу на себе.

З початку якось дивно йому було, що на весїлю грають сумної, таж то прецїнь весїлє, отже має весело бути...

Мимоходом нагадали ся йому слова мельодиї, котру грали.

Ой не жалуй моя мила, що я пю,
тогди будеш жалувати, як я вмру...

Йому стало так сумно, сумно на серцї і він згадав минувшість...

Ах, перед трома роками, коли то він ще був в семинарских мурах,... було в голові його повно надїй, мрій, ідеалів... в серцї горяча любов...

Та що з того... Він став учителиною... а вона була донька попівска... Єї батько на жаден спосіб не хотїв пристати на те, щоб його донька так низько упала... себто віддала ся за учителя... І сталось по його волї...

Вонаж бо не мала власної і покорилась батькови...

Потім вийшла за попа заміж... Чув, як говорили, що стала дуже пустою, бо й як їй було бути вірною нелюбови...

Він же?... Він думав з початку, що не пережиє того. Хотїв навіть стріляти ся. Відтак попав у апатию й казав, що нїколи не оженить ся. Та коли притиснула його на селї самота і нудьга... то задумав женити ся...

Не вибирав богато. Таки в свого надучителя вженив ся. Наречена — чи тепер вже його жінка, не була гарною.

І розуму через міру не мала...

Але ось мав уже жінку...

Йому-ж лише о те ішло!...

Музика все грала своєї!...

Він вслухував ся в ті звуки і йому на серцї ставало так тяжко, тяжко аж перед ними розстелювалась пуста порожнеча...

Весїлє!...

Кадобівцї, дня 16. червня 1905.

Під різкою.

(Оповідане із салдатского житя.)

(Конець).

В такій страшній хвилї не видержала би нї одна матїр. Вона як львиця кинула би ся на свою дитину і старала би ся заслонити своїм старим тїлом свого сина і мабуть зворушила би серця тих людий.

Салдати, що виконували екзекуцию, сповняли свою повинність „сьвято“. Їм приказано „січи“ чоловіка, свого брата, салдата — і вони „сїкли“. Нїкому з них не могла прийти в голову гадка несповнити приказу своєї старшини. Під час сеї кари приказано другим стояти „тихо“ і любувати ся „комедиєю“; і вони стояли „тихо“. Нїкому, нї салдатам, нї офіцирам не могло прийти на гадку, яка огидна і безчесна була роля тих, що дивили ся рівнодушно і без всякого почутя на сю підлу та погану муку. Нїкому з них не приходило на гадку, що може прийде ся їм будь коли, разом з сим осьміяним і пониженим Грицьком — боронити ся від будь якого ворога й проливати кров за „царя і вітчину“.

Один салдат числив далї, другий сїк, а два сидїли на Грицьковім тїлї. Бідний Грицько! Єму було жаль, буде жаль. Конець-кінцем перестав він кричати. Він не був в силї хоч бодай криком ослабляти свої вражіня; він лише хропів і корчив ся і вив ся під ударами різок.

— Сто! — прокричав салдат послїдний раз і зітхнув лекше.

В послїдний раз задрожала різка в воздусї і спустила ся тяжко на Грицькове тїло. Рука салдата затерпла від незвичайного руханя, так що салдат мусів напружувати ся, щоби підносити єї за кождим ударом. По послїднім ударі вирвала ся єму різка з руки; салдат дивив ся збентежено на вкруг себе.

— Ну, вставай! — приказав командант.

Грицько ледво що підняв ся. Єму було жаль і соромно. З трудом натягнув штани, накинув на себе шенель і стояв блїдий з виразом великого терпіня. Що думав він в тїй хвили і чи думав він взагалї щось?

— Но, марш до касарнї, але будь менї молодцем! Диви ся! — загрозив командант.

Грицько хотїв заховувати ся після всїх виучених правил, але се вдало ся єму слабо і сьмішно.

— Як повертаєш ся?! — не витримав і сего разу командант, заувазкивши не зручний поворот.

— Раз! два!... острійше ногою! — кричав на него старий вояк.

Грицько йшов як пяний, а два салдати, єго сторожі, старали ся підтримувати єго, але в той спосіб, щоби не завважив того командант.

По приказу команданта розійшов ся баталїон по комнатах; туди справив ся і Грицько Блоха, де й згубив ся в сїрій салдатскій масї.

Чи стане Грицько „молодцем“, чи не переживе він таку наругу і наложить на себе руку, або змінить ся як небудь — се питане не могло нїкого зацїкавити.

З російского переклав у Чернівцях, 1. вересня 1903. р. *В. К.*

Фекете, і заявили єму, що доси они в случаю страйку викликаного нужденною платнею завсїгди дораджували робітникам, які звертали ся до них за порадою, заховувати ся спокійно і мати довіре до інтервенциї повітових властий, до яких всегда страйкуючих відсилали. Колиж однак вістка про змову дїдичів є правдива, то рускі посли, скидають з себе всяку відвічальність за наслїдки, які таке провоковане робітників може викликати і відвічальність за се складають на дїдичів. Радник Фекете відповів послам, що він про таку ухвалу дїдичів нїчого не знає, та що зі своєї сторони буде старати ся всегда через повітові власти впливати на залагоджене спорів, які викликує ріжниця в поглядах на високість платнї у дїдичів і робітників.

Акция ненїмецких студентів черновецкого універзитету. Дня 10. с. м. явили ся на зазив ректора в його канцеляриї голови товариств, що вручили були дня 2. с. м. звісне пропамятне письмо в справі постанови нїмецких професорів. Маґнїфіценция заявив, що він подав до відома нїмецким професорам зміст того меморандум, та що він є уповажнений заявити, що вони своїм рішенем зовсїм не хотїли обидити почувань ненїмецких студентів тільки бажали утвердити істнуючий на універзитетї звичай. Се рішене анї студентів, анї ректора нї до чого не обовязує. Значить ся все остане по старому. До речі треба сказати, що після заяви ректора безпосередною причиною до рішеня професорів нїмецких був комерс „Жунїмії“, на якім говорено в честь універзитету лиш по нїмецки. Алеж сей комерс відбув ся ще два семестри тому! Оттак видко покінчила ся акция ненїмецких студентів, а „Bukow. Nachr.“ із своїми інтриґами, щоб спонукати волоских студентів до відступленя від дїла, дарма що тут їхнїй комерс дав притоку до всего — остали ся — кажучи по российски — в дураках. Орґаниж „лупіївщини“ про цїлу справу не згадують і словом. Видно встид їм признатись перед своїми, як то їхнї „птенци“ із „Bucovin-и“ заступають ся за правами волоского народу.

Полїтичний перегляд.

Революция в Росиї. Ледви полагоджено справу з „Потемкином“, а вже надходять вісти про нові заворушеня у российскій фльотї. Ось з Лїбави доносять, що там за розрухи засуджено 23 моряків на смерть. Коли однак на 6 виконано засуд, серед залоги появило ся таке невдоволенє, що комендант здержав дальшу еґзекуцию і віднїс ся до Петербурга по інформациї. З відтам однак наспіла відворотна відповідь: „Тратити дальше!“ Коли-ж приступлено до дальшого розстрілюваня, вояки, які мали стріляти, відмовили послуху і стрілили до офіцирів, з яких убили 12. Доперва козакам удало ся здавити бунт, по стратї 30 убитих козаків. Також серед моряків в Кронштадї повторили ся знов грізні розрухи. Та найострійше кипить тепер революция на Кавказї. Над Тифлїсом проголошено стан облоги; в Батумі фактична революция; всякий рух здержаний. Полк піхоти стаціонований в Елїзаветгородї три дни не хотїв приняти казенної поживи, яка була не добра. Відтак вибухли в полку розрухи: 2 підофіцирів і 14 вояків утїкли зі збруєю і значним запасом амуніциї. Революцийна пропаґанда ширить ся незвичайно серед доньских козаків і може вибухнути кождої днини їх бунт. З Москви знов доносять телєґрафічно, що там застрілено ґрадоначальника і директора поліциї Шувалова. Именно якийсь молодий чоловік в уборі робітника чекав в салї рецепцийній на него, а коли він явив ся о 1-ій годинї, той чоловік зблизив ся до него і пяти револьверовими кулями влучив єго так, що до години сконав. На вістку про се, цар дістав нападу дрожи і довший час не міг прийти до себе. Шувалов, одна із найбільш зненавидженйх чиновничих креатур, належав до найбільш довіренних приятелїв і дорадників царя і був фаворитом цїлого двору. Отже вже се одно було причиною царского перераженя, тим більше, що полїция российска добуває всїх сил, щоб захистити від революціонерів визначнійші полїтичні личности. Як день перед убійством Шувалова запитував єго анґлїйский конзуль про стан безпеки в містї, то він заявив: на разї нїчо не грозить, анї не заколочує супокою в Москві. А тимчасом вже тодї протягнула була над ним свою руку смерть, прикликана засудом революціонерів, до яких належали і урядники москов. полїцийної префектури. І в сїм як-раз заключує ся грізне memento для самого царя, якому в недалекій перспективі показують революціонери смерть або детронїзацию.

Розрухи в Арабії. Ми вже в однім з попередних чисел „Буковини згадували про розрухи в Арабії і їх причину. Нинї одержуємо вісти, що в Арабії вибухло повстанє і то на великі розміри. В Єменї піддав ся повстанцям цїлий турецкий корпус разом зі своїм комендантом Різім-башою. Повстанцї розброїли офіцирів і вояків і позволили їм вернути назад до Туреччини, але они волїли прилучити ся до повстанцїв. Краї: Замар, Єпін, Анеіса, Гадї, Ібб і Санаа утворили союз, на чолї якого станув емір Аль-Мумінї проголошений калїфом. До них прилучили ся шейки країв Куейту і Недждү, які оставали доси в ленних відносинах до Туреччини. Повстанцї мають около 100.000 війска і зміряють заняти в короткім часї Мекку і там заложити свою столицю. Тодї в очах музулманьского сьвіта султан перестане бути калїфом. З сего видно, що арабский комітет, який урядує в Каїрі, сповняє свою заповіджену проґраму, що скине з Арабії пановане Туреччини і утворить арабске королївство уряджене по европейски. Революцию попирає — а може навіть викликала — Анґлїя. Анґлїя працювала над викликанєм того повстаня арабского від 1890 р., від часу, як Нїмеччина стала підбивати економічно турецкі краї під свій вплив. Нїмеччина хотїла заволодїти Перским заливом, на що не могла байдуже дивити ся Анґлїя, яка має в Азиї і Африцї около 90 мілїонів підданих, які стоять в релїґійній звязи з Туреччиною. — Анґлїя всегда старала ся мати під своїм впливом Туреччину, щоб через се панувати над цїлим сьвітом музулманьским, коли-ж однак Туреччина почала тяготїти до Нїмеччини, то Анґлїя постановила викликати в Арабії повстанє проти Туреччини і утворити з Арабії державу, лише від себе зависиму, як прим. Єгипет. Ся нова держава стане Нїмцям на дорозї до Перского заливу, а крім того она, яко осередок і колиска релїґійного житя Могамеданцїв, сповнить для Анґлії ту саму задачу, що доси сповняла Туреччина — запевнить єї улеглість анґлїйских могамеданьских підданих. 15 лїт працювала отже Анґлїя над викликанєм повстаня арабского, то-ж певне не дасть єму на нїчім скінчити ся. Вже нинї помагає Анґлїя повстанцям через се, що не пускає через Суез кораблїв турецких на здавленє повстаня, жадаючи з гори заплати за переїзд. А що Туреччина гроший на заплату не має, то анї один корабель не перейшов ще доси через Суез. Невдовзї відбуде ся з'їзд короля анґлїйского Едварда VII. з шахом перским, а по сїм з'їздї сподїють ся проголошеня зі сторони Анґлії независимости Арабії.

Пропаґанда міжнародного мира. Тої недїлї мало відбути ся в Берлинї величезне социялїст. віче в справі мирової пропаґанди, яке-б рівночасно запротестувало проти воєнних аспіраций нїмецких, а евентуально і французских приклонників полїтики реванжу. Видимим знаком збратаня французского й нїмецкого пролетарияту мала бути промова, яку мав виголосити на вічу вожд французских социялїстів Жоре. Нїмецкий канцлер кн. Більов, який звичайно голосить urbi et orbi социялїстичну безсильність, видно злякав ся Жоре і в дорозї дипльоматичній не допустив його до промови на берлиньскому вічу. Віче однак, на якому зібрало ся 5 тисяч робітників, відбуло ся помимо того. Наперед відчитано депешу Жоре, який жалїє над фактом, що єму не дали в Берлинї промовляти, відтак виголосив незвичайно різку промову пос. Фішер, протестуючи проти заказови Більова, яким нїмецкі робітники не забудуть у відповідний спосіб покористуватись. Відтак відчитано текст промови, яку мав виголосити Жоре. (Вона вийшла рівночасно друком у Vorwärts-ї) Опрокидуючи закид роблений нїм. социялїстам за їхню солїдарність із рос. революціонерами заявив Фішер серед грімких оплесків, що в Нїмеччинї не має й одного порядного робітника, який би не бажав собі, щоб царя скинено із престолу. В кінци заявив соц.-дем. речник, що социялїсти не допустять до евентуальної війни між Нїмеччиною, Франциєю й Росиєю, бо таку війну треба-б уважати сьвітовим нещастєм. По сїй промові ухвалено однодушно протест проти кнебльованя уст Жоресови. З Льондону доносять, що управа анґлїйскої независимої партиї робітничої, рішила в виду заказу Більова, запросити Жоре, щоб він прибув до Анґлії і там взяв удїл в подібній манїфестациї робітничій.

Росия й Японїя.

Остров Сахалїн, якого полудневу часть з Корсаковском заняли вже Японцї та який в невдовгім часї цїлий певно опанують, одержав вже японьску назву. Так само всї місцевости і заливи одержали японьскі назви. В Манджуриї крім дрібних борб передних сторожий не видно нїяких важнїйших кроків. Хиба що пропаґанда революцийна ширить ся що раз більше серед российских війск, та що Леневич місто Японцїв, стріляє і вішає десятками своїх таки офіцирів і вояків за революцийну пропаґанду. Що до переговорів мирових, то они здає ся набирають більше серіозности, особливо цар задивлює ся вже поважнїйше на справу мира, як се було видко в єго відповіди на ноту Рузвельта. Доказом того є хоть би те, що цар змінив плян висланя до Вашинґтону яко повномочника российского Муравєва, звісного з грубого і легковажного трактованя Японїї підчас суду над справою гульскою, а якого именоване повномочником було викликало загальне нездоволене в пресї японьскій, а именував рос. повномочником Віттого. Росия тепер фльоти прямо не має. Чорноморска ескадра се тільки скандал в історії Росиї, а не засіб якоїсь оборони, тож цар хоче конче збудовати нову фльоту і для того дав димісию дотепер. мін. Авелянови, а именував мінїстром маринарки Бірілева, наказуючи єму в окремім указї привернути карність і справність маринарки российскої та вибудувати крок за кроком нову фльоту российску. Легко щось такого розказати, але не так легко приказ виконати.

Руска селяньска бурса.

В селяньскій бурсї в Чернівцях, при улици Стрілецкій 14, було в шкільнім роцї 1904/5 50 питомцїв, головно синів наших селян-хлїборобів. Надзір над ними провадив відзначаючий ученик VII. кл. ґімназ. Николай Михалюк і Ем. Тарновецкий, котрі разом з управителем не лиш дбали про добрі успіхи в науцї бурсаків, але провадили і їх загальне вихованє. Не меньшу вагу клало ся і на їх здоровлє. Лїкарску поміч удїляв безплатно п. совітник прав. др. В. Филиповича і п. др. Конст. Клим. Успіхи в науцї дуже добрі: 8 питомцїв дістали першу клясу з відзначенем, всї прочі першу окрім двох, котрі дістали другу клясу; один поправку. Надзвичайні гарні сьвідоцтва мають: Лабач і Слободян з Прилипча, Ник. Михалюк і Корн. Стовбик з Лужан і Клевчук з Нових Мамаївців. Що до походженя і віроісповіданя, то подїл такий: 4 Галичани, всї прочі Буковинцї, 4 гр. кат., прочі гр. прав. Господарством бурси і кухнею занимала ся панї Смеричиньска, котра старала ся тим бідним дїтям заступити маму. Оборот в бурсацкій касї збільшає ся що року. Сего року дійшов до висоти 8000 К, корон (7922·59). в сїй сумі находять ся і тих 2000 К, які бурса старанем пп. послів Н. Василька і Є. Пігуляка дістала з видїлу краевого. Каса шконтрована касиером „Народного Дому“ дня 11. с. м. 1905, а кураторами бурси дня 14. с. м. Збірками вплило сего року 488 К 18 с., меньше як там того року, з тої причини, що заснували ся бурси в Кіцмани і Серетї, які абсорбують богато гроша. Від дійсних спомагаючих членів бурси, яких в сїй хвили є 113, вплило через рік 1961 К 20 с. Виказ спомагаючих членів дасть ся пізнїйше. Як що року, так і на другий шкільний рік 1906/7 розішле заряд бурсацкий друковані прозьби о запомогу до кождого села на руки наших сьвященників взглядно учителїв, щоби сї придбали з своєї ласки яку запомогу, чи то з уряду громадского, чи з якого руского товариства, (читальнї, „Січи“, конзум. тов. або райфайзеньскої каси). Хто лиш є приятелем поступу і знає, яку вагу має для розвою нашого народу, збільшене своїх просьвічених щирих людий, най підопре сю институцию.

Заряд бурси висказує отсим всїм щирим паням і панам, які підперли і спомагали бурсу чи то грішми, чи натуралїями, свій щиросердечний спасибіг!

Др. Клим, дентист, куратор. *Н. Ісопенко*, ц. к. проф. куратор.
Пант. Клим, студ. філь., управитель.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 15. липня 1905.

Із ради державної. Із днем 15. липня відрочено засїданя ради державної.

Побіда рускої солїдарности. При нинїшних виборах заступників учительства до повітової ради шкільної вибрано на 136 голосуючих обох руских кандидатів: надуч. Ілию Прокоповича (80 голосів) і надуч. Ілию Ілюка (75 гол.); волоско-нїмецкі кандидати: Глушко (47 гол.) і Швайцер (57 гол.) перепали. В меньшости остали також Неделко (9 гол.), Кісанович (2 гол.) та Бемер і Д. Пігуляк (1 гол.). Оттак помимо горячої контр-

аґітациї і інтриґ ворогів побідило наше учительсво, як тільки прийшло до конче потрібного порозуміня між собою. Характерно, що Кісанович, який удае вожда всего учительства, дістав у власнім повіті всего 2 голоси.

Орґанїзация руского учительства. Вчера вибрало руске учительство черновецкого повіта своїми відпоручниками до руского еґзекутивного комітету краевого пп. надучит. Юрія Мартинюка і Омеляна Іваницкого та учит. Северина Івановича. Крім сего ухвалено резолюциї подібні до ухвал руского учительства із иньших повітів. Докладний текст їх подамо в слїдуючім числї.

Рішене вашківского учительства. Учительство вашківского повіту рішило під президиею надуч. Партемія Данчула, що до поступованя руских послів солїдаризуе ся цїле учительство із резолюциями довірочних зборів руского учительства в Станівцях з дня 3. червня (поданими нами в 63. ч. „Буковини“). Рівночасно признано потребу краевої орґанїзациї руских учителів, вибираючи до еґзекутивного комітету пп. Александра Купчанка, Дениса Руснака та Івана Герасимовича. (Точнїйший звіт із нарад враз із прочими резолюциями подамо в найкоротшім часї).

Справа виданя українського перекладу Евангелия поступае — як доносять „Новости“ — скорим темпом вперед, так що незабаром мож буде приступити до его випечатаня. Після розпорядку св. синода передано рукопись переводу Морачевского до переглянення і справленя одному із епископів — уроженцеви України. Під его предсїдательством уконституовала ся невеличка комісия, яка приступила до докладного порівнаня переводу із Морачевского із грецким, латиньским, старославяньским і др. текстами і до виправленя можливих неточностий. Під сю пору вже остаточно зредаґовано перевід евангелия Матея. Після всякої правдоподібности цїлий перевід провірить ся до кінця лїта. Після розпорядку св. синоду передае ся справлені тексти безпроволочно до печатаня в синодальну друкарню. Евангелие буде так печатати ся, що україньский текст буде йти паралельно із церковно славяньским.

Учительска конференция в Сторожинци, що складае ся головно з волоского учительства, висказала свому повітовому інспекторови Іванови Поповичови довіріе, чим скомпромітувала не тільки Кисановича, але й волоских послів, що в спілцї з Кисановичом виступили з інтерпеляциею проти І. Поповича. Видно терористичне пановане Кисановича обридло вже й Волохам.

Руске учительство сторожинецкого повіту вибрало відпоручниками до руского комітету для справ станових, п. надуч. Теофіля Козака і п. надуч. Омеляна Влада.

Повітова учительска конференция у Кіцмани надіслала інсп. Поповичови таку телеґраму: „З нагоди розширеня кругу дїланя Вашого, на поли руского шкільництва на Буковині, засилае Вам зібране учительство кіцманьского повіту, як найщирійший привіт і найсердечнїйші поздоровленя“. — На се відійшла відповідь: „Сьвітлій конференциї дякую сердечно за ласкавий привіт. З поклоном щиро жичливий Омелян Попович“.

Поединок. Передвчера відбув ся в одній з касарень поединок на револьвери між одним кадетом краевої оборони і студентом уніврзитетским за те, що він вимірив кадетови в публичнім льокалї два поличники за „фіксоване“ пані, яка з ним разом була. Поединок був на дуже тяжких условинах. Колиб по одноразовій вимінї куль поединок ще не був рішений, то мав дальше відбувати ся на шаблї аж до результату, тобто доти, доки один з бючих ся не став би нездібним до борби. Однак від першої кулї упав студент раненний тяжко в удо, в виду чого поединок узнано за скінчений.

Подорож для студий. У вівторок рано приїхав потягом поспішним до Іцкан п. Константин Кальмуші, проф. семинаря учительского в Ґалацу разом з 34 учениками, щоби відбути подорож наукову по Буковині та пізнати край. Подорожуючі будуть оглядати монастирі в Сучаві, Сучавици і Путнї, а відтак через Руску Молдавицю поїдуть до Якобен, Кирлїбаби та Дорнаватри, а звідси вернуть сплавами назад до Румунії. Ученики приїхали у своїх мундурах, які виглядають доволї гарно.

Комунїкацию з Одесою піднято на ново. Рух відбувае ся правильно.

Нафта на Буковині. Між одним буковиньским підприемцем, а одним заграничним товариством стала умова задля видобуваня нафти в околицях Путилова, де найдено недавно жерела нафти.

Комунїкация омнїбусом між Черніівцями а Садаґурою увійде в невдовзї справдї в жите. Після умови з віденьским тов. омнїбусів можна вже буде з кінцем сего місяця їхати до Садаґури омнїбусом.

Жара сонїшна дійшла до тої висоти в Нюйорку, що більше як 300 людий упало досї на улицях міста від сонїшного удару.

Справа Гервайової. Минувшого року відібрав собі жите мірцушляґский староста Гервай. Причиною самовбійства була ось яка подія: В Мірцушляґ пізнав староста Гервай дочку якогось маґіка, що вела вправдї досить непевне жите, однак була так гарна, що Гервай в нїй влюбив ся і мимо осторог і напімнень рідні та приятелів з нею оженив ся. Тепер доперва взяли на язики нових подругів всякі близькі і далекі приятелї і через обмови довели до такої хрії, що богато знакомих старости зірвало з ним зносини, а навіть грожено ему утратою посади. В розпуцї хватив Гервай за револьвер і скінчив затроене обмовами жите. Доперва тепер накинула ся родина самоубійника і знакомі на нещасну вдову, запакували еї до суду і тут переведено на неї вирок на 4 місячну вязницю в так несправедливий і сторонничий спосіб — щоби лише заспокоїти середно вічні упередженя певних сфер — так що по тій росправі сейчас усунено з посад кількох судових достойників. Тепер цїсар знизив Гервайовій кару вязниці з 4 на 1 місяць.

Подорож інспекцийна намісника Гогенльогого. 23. червня навістила околиці Ґрадиски велика туча з градом, начинивши бідним людям у полї величезні шкоди. Щоб переконати ся наочно про розміри нещастя, та щоби можливо помочи потерпівшим, відбув князь Гогенльоге, намісник Трієсту, інспекцийну подорож в навіщених околицях. Намісника витало сердечно потерпівше населене, що бачить его печаливість про долю загалу людности навіщеного нещастем.

7.600 метрів в горі. До тої висоти взнїс ся в гору бальоном „Юпітер“ в середу сего тижня др. Антін Шляйн з центрального заведеня метереольоґічного у Відни. Подорож відбула ся в цїлях наукових. Їхав сам др. Шляйн і то в бальонї наповненім не воднем, який е найлекшим ґазом, але ґазом сьвітильним, який е значно тяжший від водня. Бальон мав поемности 1200 м. кубічних, був отже досить малий. На тій висотї виносила температура 15° С. низше зера, підчас коли в тім самім часї температура у Відни виносила 28° С. висше зера у тїни. На височинї понад 7000 метрів перебував др. Шляйн 20 мінут. Їзда у долину тревала 22 мінути. Отже бальон спадав зі скоростию 5 і пів метра на секунду.

Росийскі далековиди. Росийскі штабовцї після півторалїтної війни поволи зачинають довідувати ся, в що треба заосмотрити військo. Оттак недавно видав ґен. Леневич приказ, щоб кождий офіцир заосмотрив ся в далековиди. Щож лїпше пізно як — нїколи, тож приказ з устрів ся із загальним признанем, аж ось із тими далековидами вийшла нова скандальна істория. Як доносить Matin, до манджурскої армії прийшов 25 тисячний транспорт далековидів, там через них далеко не побачиш із тої простої причини, що місто сочок повсаджувано в них звичайнїське шкло шибових відпадків. Нї, справдї росийска корупция прямо переходить всї можливі межі, щось так як непричком „Варманівска“ правдолюбивість в приложеню до Русинів.

Пруске судівництво військове видало недавно справдї драконьский присуд, найтяжший може зі всіх військових вироків, які доси появили ся. Ото двох лямдверистів в Альтонї в Прусах, які по відслуженю назначено часу, мали ще відбути кару арешту, засуджено одного на 7 лїт, а другого на 6 лїт вязниці, за се, що они по розпущеню домів своїх товаришів, уважаючи і себе вже цивільними, та напивши ся добре, не хотіли від разу послухати розказу кадета, щоб забрали ся з кантини до касарнї, а коли вже їх вів патроль, старали ся утїчи. По прочитаню вироку родини засуджених, вибухнули розпучливим плачем, а один зі засуджених, коли їх відводили до вязниці, старав ся відібрати собі жите, скочивши з високих сходів в низ головою. Натрафив однак в долї на дротяну сїтку і лише тяжко покалїчив ся. Цїла преса нїмецка обурюе ся на сей драконьский засуд, однак „оборонцї горожан і вітчини“ з того собі нїчого не роблять в переконаню, що спасли край від заглади. Додати належить і те, що прокуратор військовий домагав ся для одного 13, а для другого 11 лїт тяжкої вязниці!

Оповістки і т. п.:

Податковий опуст. Ц. к. скарбова дирекция в Чернівцях оповіщуе: Після артикулу VIII. і IX., 3. арт. зак. з дня 25. жовтня 1896 В. з. д. ч. 220 в справі безпосередних податків особистих приходить при податках ґрунтових на рік 1905 опуст о 15 проц., а при податках державних: домово-клясовім і домово-чиншовім опуст $12^1/_2$ проц. Опуст буде обчисляти ся лише при податках державних, а не також і при податках інституций автономних. Опуст припадаючий за рік 1905 буде виразно зазначений в документах податкових (книжочки податкові, посьвідченя виплати, порученя заплати). Податок за предприемства, означені в § 100 ч. 1. і 5., згаданого закона, обовязані до публичного складаня рахунків, буде приписаний і побраний за рік 1905 після артикулу IX. 3. б. цитованого закона тільки в висотї 10%. Знижене загальної суми податків промислових, яке вже було переведене в минувшім роцї остае в силї і на рік 1905.

Проф. др. Гальбан, звичайний професор нїм. права на тутейшім універзитетї зістав іменований звичайним професором порівнуючого права на львівскім універзитетї. Черновецка консервативна польска кольонїя тратить у особі проф. Гальбана доброго орґанїзатора польского і визначного дїяча.

Із правительства краевого. Мін. внутрішних справ іменував секретаря правительственного К. Таранчула старостою, а комісаря повітового Ґустава Ваґнера Вергорна секретарем правительственним.

Із універзитету. Правно-історичні іспити державні на черновецкім універзитетї відбували ся в днях 8., 10. і 11. с. м. під проводом радн. професора д-ра Кляйнвехтера. Зголосило ся 29 кандидатів. З тих здало іспит 13, відступило від іспиту 10, а репробовано 6 кандидатів.

Вінчане надучителя п. Казимира Петращука із нар. учителькою в Чернівцях п. Мариею Лїнкс відбуло ся в Чернівцях дня 15. с. м.

Із штуки і лїтератури.

Переписка Михайла Драгоманова з д-ром Теофілем Окуневським (1883, 1885—1891, 1893—1895). Зладив і видав М. Павлик. Львів, 1905. З „Народової Друкарні“ Манецких. Стор. XXIV, 280 + 1 + XI. 16-ки. Цїна 3 кор. Виключний склад у книгарни наукового тов. ім. Шевченка у Львові, (ул. Театральна 1). Саме в десяті роковини смерти М. Д-а випустив у сьвіт М. Павлик новий том його переписки, яка мае незвичайну вагу, з огляду на те, що М. Драгоманов, живучи з далека від австрийскої Руси, впливав на еї дїячів головно через особисту переписку, що стае тепер незвичайно цїнним історичним документом до пізнаня тогочасних змагань нашої нациї. Що більше переписка М. Драгоманова не лиш цїнна як історичний документ — вона ще й досї актуальна, бо недостачі нашого громадяньского житя, із якими боров ся М. Драгоманов, не перевели ся, на жаль, і досї. „Драгоманїзм — як пише у своїй передмові видавець листів — се взагалї могуча культурна сила, яка вже відограла велику ролю в історії Руси-України, за остатних 40 років і якій ще суджено робити у нас історию дуже довгий час, коли не до кінця істнованя нашої нациї. Вона видвигнула українство на ширшу сьвітову арену, звязавши его з усесьвітним поступовим рухом, надала й ему самому новітного вселюдського культурного змісту і напряму, навернула до него, таким чином, українську молодїж і, значить ся, оберігла его від пожертя національними рухами серед пануючих над нами наций: Москалів, Поляків і т. и. — рухами всякими, від урядових аж до революцийних. Вона, ся сила поможе, як нїчо иньше, розрости ся українству на волї, не позволяючи ему виродити ся у щось негарне, вузке, незгідне зі змаганями тай ідеалами культурної людскости. Вона-ж піддержить україньску нацию ще й тодї, коли би та падала під вагою не лиш осередної пустоти, але й нового зверхного напору.“

Михайло Коцюбиньский: **У грішний сьвіт.** Оповіданя. Львів 1905. Накладом укр.-рус. Видавничої Спілки. (Видань ч. 88). З друкарні наук. тов. ім. Шевченка. Ст. 188 + 2 8-ки. Цїна в полотняній оправі 2 К. Отся збірка оповідань знаменитого україньского новелїста, (якого портрет додано до книжки), містить отсї твори: Цьвіт яблунї ст. 1—10, Дорогою цїною ст. 11 до 83, Fata morgana 84—117, У грішний сьвіт ст. 118—133 і Під мінаретами ст. 134—188.

„Руска Хата“ ч. 12 і 13 з 5. липня 1905 містить: Петро Карманьский: Мозайка; М. Михньовский: Spirillun patricianum unkrainofilicum II.; Гнат Шпитко: Іван Мудрагель, та его пес Гривко; Осип Шпитко: На народний мотив, Данило Лукич Мордовець (посмертна оповістка); Петро Карманьский: Ремінїсценциї з Риму; Франц Михайлів: Засьпів: „Мое серденько мае вигляд зілля“; Іляріон Грабович (житепись); Іляріон Грабович: Наша доля; Япан і Японцї. Крім сего находять ся в тім подвійнім числї ще портрети: Петра Карманьского, Іляріона Грабовича, та мін. Булиґіна і 3 картини: Forum Romanum (звалища сьвятинї Кастора і Полюкса); „До лїса на гриби“, „Турецке військo стріляе до подорожних“. З отсим числом кінчить видавництво перший піврік своеї працї і „нечуваних з'усиль“, бо число читачів, а тим більше предплатників „Рускої Хати“ — як заявляють видавцї — дуже скромно, так що приходить ся бороти із вічними недоборами! Звичайна істория всяких видань серед нашої публики, яка у великій мірі не відчувае потреби читаня рідного письменьства і не почувае ся до обовязку платити свої часописи і книжки без огляду на їх стійність і напрям! — Предплата на „Руску Хату“ виносить 12 К річно. Адрес: Львів Бляхарска 8.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Кость Ганусенко.

Гей тумани!..

Гей ви сині — непрозримі
тумани...
несїть мене в край забуття,
нірвани!..
Мов білі гуси, туман весь,
несеть ся над горою...
в безмежнім горю серце бесь!
бо тужить за тобою!..
Гей ви темні — гей ви сїрі
тумани...
хотів би я все лїтати
із вами...

Надіслане.

Із руско-селяньского театру. Іменем дружини руского селяньского театру, складаю сердечну подяку Вп. вижницкій інтеліґенциї, а головно рускому учительству, а з окрема Вп. панам: Москві, Бачиньскому, управителеви дібр ґр. Рея Е. Хмілевскому і взагалї всїм П. Т. гостям, які будьто явили ся на трьох виставах селяньского театру, будьто заходили ся около піддержаня сего театру через час его побуту в Вижници. — *Іван Закарко.*

Оголошеня Кас райфайзеньских.

Надзвичайні загальні збори каси пож. і щадн. для громади Мігучени відбудуть ся в неділю дня 23. липня с. р. о 2-ій години пополудни з слїдуючим дневним порядком: 1. Підвисшене кредиту для каси і членів, 2. Запитаня і поясненя. — *Си. Букатар*, заступник начальника.

Перші загальні збори каси пожичкової і щадничої для громади Погорилївка відбудять ся дня 23. липня 1905. о год 2-ій пополудни в шкільнім будинку з таким порядком нарад: 1. Вибір ради надзорчої, 2. Установлене стопи процентової для вкладок щадничих і пожичок, 3. Установлене висоти паїв, вкладок щадничих і пожичок, 4. ріжні справи, *Михайло Потурнак*, начальник.

РАХУНОК

Товариства вз. кредиту „Днїстер“ у Львові.

В Товаристві взаємних обезпечень „Днїстер“ видано в місяци червня с. р. 14.918 важних поліс на суму 14.807.623 кор. обезпеченої вартости **з премією 150·474 кор. 30 сот.**; передного року за той сам час було 68.877 важних поліс з премією 663.387 кор. 33 сот., отже **сего року 9.513 поліс і 122.688 кор. 07 сот. премій більше.**

Шкід в мая було 242 случаїв, разом від початку року по конець мая було 837 шкід, котрі разом з кащтами лїквідациї виносить 466.270 кор. 63 сот. з того по порученю части реасекурованої лишає ся на власний рахунок 214.497 кор. — с. в порівнаню з роком попередним є о 10·881 кор. 40 с. сего року шкід меньше.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає: Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.